

Proč ve válce vraždili civilisty?

1/ Během sledování dokumentu „Obyčejní chlapi“ (Oldenburg, Halmburger, 2022) si dělejte poznámky k zadání níže

1. Ke znaménku plus vypište nové klíčové informace

2. Ke znaménku minus napište informace, s nimiž nesouhlasíte

3. Do pole s vykřičníkem napište, který moment filmu na vás nejsilněji zapůsobil.

4. Do pole s otazníkem napište otázky, které vás k tématu filmu napadají

+	-
!	?

2/ Prostudujte text týkající se dění na jednom z míst, kde měl oddíl z dokumentu vraždit a odpověz na otázky níže

Pouze tucet z bezmála 500 mužů v Józefówě instinktivně reagoval na nabídku majora Trappa, aby vystoupili z řady a nemuseli se účastnit chystaného masového vraždění. Proč bylo tak málo mužů, kteří od počátku prohlašovali, že nechtějí střílet? Zčásti to bylo tím, že všechno se odehrálo tak nenadále. Muži byli „akcí“ v Józefówě zcela překvapeni: nikdo je předem nevaroval ani jim nedal čas na rozmyšlenou. Než mohli spontánně reagovat na Trappovu nabídku, tato první příležitost už byla ztracena. Stejně důležitou úlohu jako nedostatek času na rozmyšlenou hrála síla přizpůsobivosti – v uniformě se člověk v zásadě ztotožňuje s kamarády a má silnou potřebu neoddělovat se od skupiny tím, že by vystoupil z řady. Prapor dosáhl plného stavu před krátkou dobou a mnoho mužů se navzájem ještě dobře neznalo; dosud se mezi nimi plně nevyvinuly vazby vojenského kamarádství.

Když toho rána v Józefówě někdo vystoupil z řady, znamenalo to, že opouští kamarády a přiznává, že je „příliš slabý“ nebo „zbabělý“. Kdo by se „odvážil“, prohlásil důrazně jeden policista, „ztratit tvář“ před nastoupenými jednotkami. „Když se mě někdo zeptá, proč jsem za prvé vůbec střílel s kamarády,“ vysvětlil jiný policista, který po účasti na několika sériích poprav požádal, aby byl vystřídán, „musím odpovědět, že nikdo nechce být považován za zbabělce.“ K tomu pak dodal, že jedna věc bylo odmítnout hned na začátku, kdežto něčím úplně jiným bylo pokoušet se střílet, ale nebýt toho schopen. Jiný policista, který si více uvědomoval, co opravdu vyžaduje odvahu, řekl prostě: „Byl jsem zbabělý.“ Vyslýchání policisté většinou popírali, že měli vůbec nějakou možnost výběru. Když byli konfrontováni se svědectvím svých kolegů, mnozí nepochybovali, že Trapp nabídku učinil, ale tvrdili, že tu část jeho řeči neslyšeli, nebo si na ni nevzpomínají. Několik policistů se pokusilo vypořádat se s otázkou volby, ale nemohli najít vhodná slova – jako kdyby žili na jiné politické planetě, v jiné době a na úplně jiném místě, a politické hodnoty a slovník 60. let nemohli použít k vysvětlení situace, v níž se ocitli roku 1942. Zcela netypický popis stavu své mysli toho rána 13. července podal policista, který přiznal, že zabil až dvacet Židů, než byl vystřídán. „Myslel jsem si, že situaci zvládnou a že Židé i beze mě stejně svému osudu neuniknou. [...] Musím po pravdě říct, že tehdy jsme o tom vůbec nepřemýšleli. Až po mnoha letech si někteří z nás skutečně uvědomili, co se tehdy stalo. [...] Až mnohem později mě poprvé napadlo, že to nebylo správné.“

1. Kolik policistů z celkového počtu odmítlo střílet civilisty v Józefówě?

2. Proč se k nim nepřidali další spolubojovníci?

3. Jaké byly vzpomínky a reakce policistů, když byli vyslýcháni během vyšetřování válečných zločinů v 60. letech 20. století v Hamburku?

4. Jaké další důvody pro účast vojáků na vraždění civilistů zazněly v dokumentu a v textu ne?